

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

NUTQ MUAMMOLARINI BARTARAF ETISHDA KOMPLEKS YONDASHUVNING AHAMIYATI

Maxmudov Xurshid Shuxratovich

Qo'qon davlat universiteti Maxsus pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Obidova Marhaboxon Odilxo'ja qizi

Logopediya yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada nutq muammolarini bartaraf etishda kompleks yondashuvning ahamiyati ilmiy-pedagogik jihatdan yoritilgan. Nutq buzilishlarini korreksiya qilish jarayonida logoped, pedagog, psixolog, shifokor va ota-onalar hamkorligining o'rnini tahlil qilingan. Shuningdek, kompleks yondashuv asosida olib boriladigan logopedik, psixologik va pedagogik ishlarning samaradorligi hamda bolaning nutqiy rivojlanishiga ta'siri ochib berilgan.

Tayanch tushunchalar. Nutq muammolari, kompleks yondashuv, logopedik korreksiya, pedagogik yordam, psixologik qo'llab-quvvatlash, kommunikativ rivojlanish, fonematik eshituv, artikulyatsion mashqlar, nutq rivojlanishi, integratsion yondashuv.

Nutq insonning muloqot qilish, fikr almashish va ijtimoiy muhitga moslashishida asosiy vosita hisoblanadi. Bolalarda uchraydigan nutq muammolari esa ularning ta'lim olishiga, ruhiy rivojlanishiga va ijtimoiy faolligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli nutq buzilishlarini o'z vaqtida aniqlash va samarali korreksion ishlarni tashkil etish muhim pedagogik vazifalardan biridir.

Hozirgi zamonaviy logopediyada nutq muammolarini bartaraf etishda kompleks yondashuv alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki nutq buzilishlari faqat talaffuz

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

bilan bog‘liq bo‘lmay, bolaning psixologik, fiziologik va ijtimoiy rivojlanishi bilan ham uzviy bog‘liqdir. Shu bois korreksion jarayonda bir nechta mutaxassislarning hamkorligi muhim hisoblanadi.

Kompleks yondashuv — bu nutq muammolarini bartaraf etishda turli mutaxassislar hamkorligida olib boriladigan tizimli pedagogik, psixologik va tibbiy faoliyatdir. Ushbu yondashuv bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, uning har tomonlama rivojlanishini ta‘minlashga qaratiladi.

Kompleks yondashuv quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- logopedik korreksiya;
- pedagogik qo‘llab-quvvatlash;
- psixologik yordam;
- tibbiy nazorat;
- oilaviy hamkorlik.

Mazkur yo‘nalishlarning birgalikda olib borilishi nutq rivojlanishida samarali natijalarni ta‘minlaydi.

Nutq muammolarini bartaraf etishda logoped asosiy mutaxassis hisoblanadi. Logoped bolaning nutqidagi kamchiliklarni aniqlaydi va maxsus korreksion mashg‘ulotlarni tashkil etadi.

Logopedik ishlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- tovush talaffuzini to‘g‘rilash;
- fonematik eshituvni rivojlantirish;
- artikulyatsion mashqlarni bajarish;
- lug‘at boyligini oshirish;
- bog‘lanishli nutqni shakllantirish.

Muntazam olib borilgan logopedik mashg‘ulotlar bolaning nutqiy faolligini oshiradi va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Psixologik yondashuvning o‘rni

Nutq muammolariga ega bolalarda ko‘pincha tortinchoqlik, o‘ziga ishonchsizlik va muloqotdan qochish holatlari kuzatiladi. Shu sababli psixologik qo‘llab-quvvatlash kompleks yondashuvning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Psixolog:

- bolaning hissiy holatini o‘rganadi;
- motivatsiyani oshiradi;
- muloqotga bo‘lgan qiziqishni rivojlantiradi;
- stress va qo‘rquvni kamaytirishga yordam beradi.

Ijobiy psixologik muhit bolaning nutq rivojlanishiga samarali ta’sir ko‘rsatadi.

Pedagog va tarbiyachining roli

Pedagog va tarbiyachilar logopedik mashg‘ulotlarda o‘rganilgan ko‘nikmalarni kundalik faoliyatda mustahkamlashga yordam beradi. Ular bolalarni faol suhbatga jalb qilish, savol-javoblar tashkil etish va nutqiy o‘yinlardan foydalanish orqali nutq rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi.

Mashg‘ulotlarda:

- hikoya tuzish;
- rasm asosida suhbat;
- rolli o‘yinlar;
- she’r va tez aytish mashqlari

kabi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi.

Ota-onalar bilan hamkorlik

Kompleks yondashuvda ota-onalarning ishtiroki alohida ahamiyatga ega. Uy sharoitida bajariladigan mashqlar va muntazam muloqot bolaning nutq rivojlanishini jadallashtiradi.

Ota-onalar:

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
- bola bilan ko‘proq suhbatlashishi;
 - kitob o‘qib berishi;
 - logoped tavsiyalariga amal qilishi;
 - ijobiy psixologik muhit yaratishi zarur.

Mutaxassislar va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlik korreksion ishlarning samaradorligini oshiradi.

Bugungi kunda kompleks yondashuvda multimedia vositalari, interfaol o‘yinlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda. Elektron dasturlar va mobil ilovalar bolalarda nutqiy faollikni oshirishga yordam beradi.

Masalan:

- audio mashqlar;
- interaktiv o‘yinlar;
- animatsion topshiriqlar;
- virtual logopedik mashg‘ulotlar

bolalarning qiziqishini oshirib, mashg‘ulot samaradorligini kuchaytiradi.

Nutq muammolarini bartaraf etishda kompleks yondashuv muhim ilmiy va pedagogik ahamiyatga ega. Logoped, psixolog, pedagog, shifokor va ota-onalarning hamkorligi bolaning har tomonlama rivojlanishini ta‘minlaydi. Kompleks korreksion ishlar natijasida bolalarning nutqiy faolligi, kommunikativ ko‘nikmalari va ijtimoiy moslashuvi yaxshilanadi. Shu sababli zamonaviy logopedik amaliyotda integratsion yondashuvni keng qo‘llash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ayupova M. **Logopediya asoslari**. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021.
1. Nurkeldiyeva D. **Maxsus pedagogika**. – Toshkent: Fan, 2020.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
2. Shomaxmudova R. **Nutq buzilishlarini korreksiya qilish metodikasi.** – Toshkent, 2022.
 3. Vygotskiy L.S. **Bola psixologiyasi va nutq rivojlanishi.** – Moskva, 2019.
 4. Po‘latova D. **Pedagogik innovatsiyalar.** – Toshkent, 2023.
 5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
 6. Zamonaviy logopedik va pedagogik ilmiy maqolalar.